

Kantoor Van den Ende

Sommige gebouwen zijn originelen: de juiste oplossing voor een algemeen probleem. Als auteurschap er in de architectuur minder toe zou doen, konden ze gewoon worden gekopieerd, mits de nodige aanpassingen aan de omstandigheden. De woning Fransen-Cole, ontworpen door Guy Châtel-OAS in 1991-93, is waarschijnlijk zo'n origineel, de exemplarische woning in de landelijke periferie. De inplanting en de enveloppe van het huis volgen de limieten die de verkavelingsvoorschriften opleggen, waarbij het huis op het perceel zo veel mogelijk naar achter is geschoven. De voor- en zijwanden zijn gesloten en uitgevoerd in één materiaal, de achterwand is open, het dak een shed. De uitspraak die het huis zo doet over zijn verhouding tot de straat, de kavel en het wonen in een lint ontleent zijn retorische kracht aan helderheid, economie en uitvoering. Het is wat het is. Ook daarom is het huis vrij vaak gepubliceerd, iets wat zijn iconische karakter alleen maar heeft versterkt en het een haast emblematische status heeft verleend.

Daarmee ontsnapt het gebouw echter niet aan de gebeurlijkheden van het leven zelf. Twaalf jaar na de bouw van het huis vroegen de oorspronkelijke opdrachtgevers aan Guy Châtel en SSAXX om een home office en een kleine opslagruimte te voorzien. De aanpassing is letterlijk een uitbreiding: er is, binnen hetzelfde maatsysteem, een nieuw gebouwtje tegen de nauwelijks gewijzigde woning geschoven. Het kantoor neemt als een soort voorpost de bebouwbare stook voor het huis in. De scherpe antithese tussen voor- en achterkant van het oorspronkelijke volume wordt hier ingeleid en opgebouwd door middel van een spel met doorzicht en transparantie. De nieuwe scheiding tussen het huis en de voortuin is een wand van schouwpoten, één bouwlaag hoog en even breed als het huis. Tussen de wand en het huis, voor de oorspronkelijke carport, zit de volledig beglaasde kantoorruimte, waarvan het dak over de tuinwand reikt; de rest van de nieuwe tussenzone vormt een patio die vanuit het kantoor en de tuin te betreden is. De inkom van de woning wordt nu bereikt langs de opening die is ontstaan door de achterste hoek van het kantoor af te schuiven. De carport doet dienst als vestibule en buitenberging, en is daartoe voorzien van een geklimatiseerde kast. De inkom van de woning is omgebouwd tot een sas dat van binnen uit toegang tot het kantoor biedt.

De uitbreiding neemt bijna vanzelfsprekend de thematiek van de woning over, maar ze verwerkt en transformeert ook drie elementen waarmee het oorspronkelijke ontwerp de complexiteit van deze thematiek aan de orde stelde. De massieve en elementaire materialisering van de woning liet althans vooraan en opzij haar begrenzing volledig samenvallen met haar fysieke volume. Door op die manier de zone voor het huis volledig prijs te geven, werd de ambiguïteit en onbepaaldheid die dergelijke voortuinen doorgaans kenmerkt, genadeloos blootgelegd. Vervolgens incorporeerde de woning verwijzingen naar de schuur en het fabriekspand, een commentaar op de verlangens die vervat zitten in de referenties aan het landelijke wonen in de huizen uit de onmiddellijke omgeving, en de manier waarop die referenties worden aangewend. Tenslotte werd met de uitwerking van de carport als een tunnel onder het huis erkend dat dergelijk wonen afhangt van de auto: alleen door de wagen te laten binnenkomen, kon de gevel een gesloten muur zijn.

In de uitbreiding doet de combinatie van de voorzetwand, de verschillende glassoorten van het kantoor, de plaatsing van de kolommen en de afgeschuinde hoek van de kantoorruimte spiegelingen ontstaan, die bijvoorbeeld de kantoorruimte virtueel lijken uit te breiden. Ook mede door de transparantie van de kantoorruimte en de breedte van de voorzetwand neemt het kantoor zo een veel grotere ruimte in dan zijn fysieke begrenzing, en bezet het de zone voor het huis. Het glas, de kolommen en het vlakke dak refereren aan de iconografie van het modernisme, een reminiscentie die de vormgeving van de kantoormeubelen, eveneens ontworpen door Guy Châtel,

versterkt. De carport, eerst een statement over de relatie tussen het wonen en de auto, is nu onderdeel van een verfijnde sequentie van al dan niet omheinde of overdekte binnen- en buitenruimtes die de tuin, het kantoor en het huis met elkaar verbindt.

De retoriek van de frugaliteit en de helderheid, ingegeven door de context, is daarmee ingeruild voor een verfijnd en ambigu spel dat zich nu binnen de kavel afspeelt en vooral de configuratie van het programma zelf betreft. Anders gezegd, de algemene stellingen over het bouwen in een lint werden de uitgangspunten voor een uitspraak over het wonen en zijn relatie tot het werk. Als het oorspronkelijke huis aantoonde dat een scherpzinnige lectuur van de context en haar condities kwalitatief wonen mogelijk maakte, beproeft de uitbreiding de mogelijkheden van het architecturale repertorium dat door deze lectuur werd gegenereerd. Deze transformatie – die misschien even goed de veranderende situatie van de bouwheren als de ontwikkeling van Guy Châtel's praktijk weerspiegelt – blijft afleesbaar in het eindresultaat, dat zijn originaliteit niet langer put uit zijn iconisch karakter, dan wel uit de particulariteit van het nieuwe, samengestelde geheel. Wanneer, zoals in dit geval, de scherpte van de oorspronkelijke uitspraak de aanpassing bijzonder delicaat maakte, bood ze tegelijkertijd ook een stevig uitgangspunt voor een nieuwe probleemstelling. Ook de huidige compositie stelt zo een meer algemeen thema aan de orde, namelijk hoe doorwrochte en uitgesproken architectuur kan omgaan met de veranderlijke omstandigheden van het wonen zelf.